

НАЗВА ДИСЦИПЛІНИ: ОСНОВИ ЕТНОЛІНГВІСТИКИ

1. Нормативна навчальна дисципліна

ВИКЛАДАЧ:

Туранли Фергад Гардашкан Оглу, доктор історичних наук, професор кафедри загального і слов'янського мовознавства факультету гуманітарних наук НаУКМА

E-mail: ferhad.turanly@ukma.edu.ua

ЗАГАЛЬНЕ НАВАНТАЖЕННЯ: 4 кредити ECTS

Заняття в аудиторії 40 год (13 лекційних і 7 семінарських занять по 2 академічні години)

Самостійна робота слухачів курсу: 80 год.

Форма підсумкового оцінювання: залік.

АНОТАЦІЯ

Курс «Основи етнолінгвістики» посідає важливе місце у підготовці магістрів-мовознавців. Завдання курсу – висвітлення сучасного етнолінгвістичного напрямку, шляхів його розвитку; дослідження лінгвістичних та філософських передумов та проблем, що мали вплив на виникнення та розвиток етнолінгвістики в Україні, пострадянському просторі та зарубіжжі. Курс «Основи етнолінгвістики» формує у слухачів уявлення про етнолінгвістику як міждисциплінарну науку, про зв'язок мови з духовною та матеріальною культурою народу, історією, антропологією, національними традиціями, фольклором, ментальністю народу. Етнолінгвістика вивчає мову як засіб отримання, збереження, обробки, переробки інформації про культуру етносу. Курс знайомить з різними етнолінгвістичними напрямами й школами, озброює методологією й методикою сучасного дослідження мови, сприяє формуванню навичок самостійної роботи з фаховою літературою та підготовці майбутніх спеціалістів до творчої практичної діяльності в галузі освіти. На підґрунті синтезу робіт з етнолінгвістичної проблематики курс поглиблює знання слухачів про методiku і технологію лінгвістичних досліджень.

МЕТА КУРСУ – сформувати уявлення у слухачів дисципліни про самотність етнічних мов та їхніх «картин світу», про механізми, що забезпечують взаєморозуміння між народами у процесі обміну культурними цінностями й життєвим досвідом. **Завданнями** дисципліни є оволодіння навичками застосування порівняльно-зіставного (comparatio) методу, оволодіння методикою визначення особливостей національних культур у контексті мовних чинників, знаннями про історію становлення етнолінгвістики, про традиційну європейську і східну культури, про етногенез слов'янських народів, про зв'язок етнолінгвістики з іншими мовознавчими дисциплінами.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ І ФОРМИ ОЦІНЮВАННЯ

Результати навчання	Методи викладання і навчання	Форми оцінювання
Застосовувати сучасні методики й технології, зокрема прикладні й міждисциплінарні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості етнолінгвістичного дослідження.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях 1-7.	Участь у диспуті; індивідуальне, групове та фронтальне опитування; поточний контроль, написання письмової роботи.
Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми та пропонувати методи їх розв'язку в складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях 1-7. Презентація дослідження.	Поточний контроль. Усне вибіркоче опитування. Письмовий експресконтроль. Творча робота 1, 2. Індивідуальне завдання.
Знаходити оптимальні способи ефективної взаємодії у професійному колективі, у тому числі носіями споріднених і неспоріднених мов, та з представниками інших професійних груп різного рівня.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях 1-7. Презентація дослідження.	Поточний контроль. Індивідуальне навчально-дослідне завдання: участь у диспуті, доповідь.
Аналізувати, порівнювати і класифікувати різні напрями й школи в етнолінгвістиці.	Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на практичних заняттях 1, 2, 5.	Поточний контроль. Укладання словничка лінгвістичних термінів. Контрольна робота.
Характеризувати теоретичні засади (концепції, категорії, принципи, основні поняття) та прикладні аспекти етнолінгвістики.	Лекційні заняття. Індивідуальні спостереження, класифікації поглядів на те або інше явище, групове обговорення на семінарських заняттях 1-7.	Поточний контроль. Усне вибіркоче опитування. Письмовий експресконтроль. Творча робота 1, 2. Індивідуальне завдання.

<p>Здійснювати науковий аналіз мовного й мовленнєвого матеріалу у зіставленні з фактами об'єктивної дійсності, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на підставі самостійно опрацьованих даних.</p>	<p>Проведення демонстраційного заняття (micro-teaching)/Групове обговорення за моделлю проблемно-орієнтованого навчання.</p>	<p>Поточний контроль. Колегіальне оцінювання (peer-assessment).</p>
<p>Дотримуватися правил академічної доброчесності.</p>	<p>Індивідуальні відповіді та групове обговорення на практичних заняття 1 — 7. Виконання індивідуального завдання. Виконання творчої роботи.</p>	<p>Поточний контроль. Усне вибіркове опитування. Письмовий експресконтроль.</p>
<p>Обирати оптимальні дослідницькі підходи й методи для аналізу конкретного етнолінгвістичного матеріалу.</p>	<p>Опрацювання наукової літератури. Лекційні заняття. Індивідуальні відповіді та групове обговорення на семінарських заняттях 1-7</p>	<p>Поточний контроль. Індивідуальна робота з науковою літературою представників різних етнолінгвістичних шкіл. Участь у диспуті.</p>

ЗМІСТ КУРСУ

Вступне слово

Програма навчальної дисципліни «Основи етнолінгвістики» забезпечує засвоєння методологічних принципів, сприяє комплексному пізнанню особливостей різноманітних етнічних культур і лінгвістики у цілому. Здобуті знання сприятимуть здійсненню комунікації в усній та письмовій формі для вирішення завдань міжособистісної та міжцивілізаційної взаємодії.

Навчальна програма спрямована на оволодіння студентами основ етнолінгвістики і реалізується способом формування у слухачів етнолінгвістичних умінь в основних видах мовленнєвої та культурологічної діяльності, Дисципліна сприяє усвідомленню моделі світу, природи, причинно-наслідкових закономірностей розвитку суспільства і зв'язків різних культур, набуттю культурного досвіду для досягнення загальнолюдських цінностей, засвоєнню і реалізації наукових та культурних досягнень світової цивілізації з поважним ставленням до різних культур, релігій, прав народів і людини та ідеї збереження миру і толерантного співіснування.

Тематичний план

№ з/п	Теми лекційних занять	Кількість годин
Лекція 1-2	Етнолінгвістика: визначення, мета, завдання, значення та методологічне підґрунтя дослідження.	4 год.
Лекція 3-5.	Напрями етнолінгвістичних досліджень. Етнолінгвістична мапа світу.	6 год.
Лекція 6-7.	Етнонаціональний процес, культурологічний аспект етнолінгвістики. Мова як засіб закріплення, передачі й формування етнічних уявлень людини.	4 год.
Лекція 8-10.	Співвідношення мови й етнічної культури. Мова – основа духовного життя нації.	6 год.
Лекція 11-13.	Арабська, турецька та японська етнолінгвістика: особливості арабської мови та культури.	6 год.

№ з/п	Теми семінарських занять	Кількість годин
ХІІ тримістр		
Семінарське 1.	<p style="text-align: center;">Проблеми вивчення етнолінгвістики</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Історія виникнення етнолінгвістики. 2. Співвідношення мови й етнічної культури. 3. Принцип антропоцентричності в етнолінгвістичному дослідженні. 4. Етнолінгвістичні дослідження Олександра Потебні. 5. Сучасний стан української етнолінгвістики. 6. Проблеми малочисельних етносів у сучасному світі, у тому числі в Україні. 7. Чинники формування глобальної культури та проблеми вивчення і збереження національних мов. 	2 год.
Семінарське 2.	<p style="text-align: center;">Вивчення національної культури: етно-антрополінгвістичний аспект</p> <p style="text-align: center;">План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Комплексне вивчення народної культури у всіх її проявах: вербальному (лексика, фразеологія, пареміологія, фольклорні тексти), акціональному (обряди), ментальному (вірування). 2. Етапи формування національної свідомості. 3. Проблеми взаєморозуміння між представниками різних культур. 4. Двомовність (диглосія) й бікультурність в Україні. 5. Етнолінгвістична теорія вивчення тріади «мова → культура → етнос». 	2 год.

Семінарське 3.	<p>Етнонаціональний процес. Культурологічний, мовний аспект антрополінгвістики</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття, концепт, історико-культурна свідомість етносу. 2. Знаки, символи національної культури та мовні засоби їхнього позначення. 3. Етногенез українців та розвиток української мови. 4. Мовний феномен як матеріал для етнологічного дослідження. 5. Проблеми екзоетнічності суспільства: контакти із зовнішнім світом, духовне взаємозбагачення етносів. 6. Виникнення етнічної акультурації та етнічна пам'ять у процесі розвитку суспільства. 7. Етнічна дисперсія: міграція населення та виникнення діаспори. 8. Етнонаціональна культура як система комунікацій та знаків. 	2 год.
Семінарське 4.	<p>Мова як засіб закріплення, передачі й формування етнічних уявлень людини</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Метафоризація мови: історичний процес, нове бачення. 2. Теорія концептуальної метафори Олександра Потебні, Джорджа Лакоффа (George Lakoff) й Марка Джонсона (Mark Jonson). 3. Проблема універсальності базових когнітивних метафор. 4. Специфічність категорійної системи конкретної мови; 5. Взаємозв'язок розвитку абстрактного мислення й метафоричність мови. 6. Етнолінгвістичне значення колискових пісень. 	2 год.
Семінарське 5.	<p>Взаємний зв'язок національної мови та культури, способи вивчення іншої мови й культури, проблема двомовності</p> <p>План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Шляхи оволодіння іншою культурою та навчання іноземних мов. 2. Бікультурність та диглосія у сучасних державах. 3. Мовні проблеми дисперсних груп, етносів. 4. Штучні як мови поза етнічною культурою. 8. Зіставний аналіз особливостей української й арабської мов та культур. 	2 год.
Семінарське 6.	<p>Мова – основа духовного життя нації</p> <p>План</p>	2 год.

	<p>1. Мова як елемент культури та психології народів. 2. Мова – чинник формування націй. 3. Національна мова як засіб самовираження. 4. Українська етнолінгвістика: особливості мови та національної культури. 5. Мова й національна культура в духовно-інтелектуальному вимірі.</p>	
Семінарське 7.	<p>Особливості арабської, тюркської та японської етнолінгвістики</p> <p style="text-align: center;">План</p> <p>1. Особливості арабської та тюркської етнолінгвістики. 2. Особливості японської етнолінгвістики. 3. Взаємозв'язок мови й національної культури. 4. Значення мови у формуванні світогляду націй: української, японської, арабської, тюркської. 5. Взаємозв'язок релігійної та національної культури. 6. Національні мови у взаємодії з культурою, філософією, релігією.</p>	2 год.

УМОВИ ВИЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО РЕЙТИНГУ

Робота в семестрі – 100 балів

Робота в семестрі			
Види робіт	Їх кількість	Максимальний бал за заняття/роботу	Максимальна загальна кількість балів
Семінарські заняття	7	5	35
Письмовий експрес-контроль	4	2	8
Творча робота	2	8	16
Контрольна робота	1	11	11
Підсумковий контроль (виконання письмового завдання)	1	30	30
Загальна підсумкова оцінка з дисципліни:			100

ВИМОГИ І КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання успішності студента за кожним із запланованих видів робіт здійснюється відповідно до таких критеріїв:

Критерії оцінювання знань і вмінь з дисципліни

Види робіт	Кількість балів	Критерії оцінювання
Семінарське заняття	1–2	Доповнення
	3–4	Відповідь із використанням основної літератури (з урахуванням повноти відповіді)
	4–5	Відповідь із використанням основної і додаткової літератури (з урахуванням повноти відповіді)
Індивідуальне творчо-дослідне завдання	0	Завдання не виконане або містить плагіат.
	1–3	Завдання виконане не повною мірою; автор демонструє побіжне знання програмного матеріалу дисципліни; не виявляє навичок аналізу і логічного та послідовного викладу; подекуди припускається помилкових суджень; робота не вичитана й оформлена неналежним чином.
	4-5	Автор демонструє достатню обізнаність із програмним матеріалом дисципліни та вміння логічно і послідовно викладати його зміст. Разом із тим, завдання виконане недостатньо повною мірою; роботі бракує аналітичного характеру.
	6-8	Завдання виконане вчасно і повною мірою; автор демонструє належний рівень знання і розуміння програмного матеріалу дисципліни; виявляє аналітичні здібності, здатність до самостійного, системного, логічного і послідовного мислення. Робота вчасно подана й оформлена у відповідності до вимог.
Контрольна робота	0	Завдання не виконане.
	1- 5	Завдання виконане не повною мірою, студент демонструє побіжне знання програмного матеріалу дисципліни, не виявляє навичок логічного та послідовного викладу, подекуди припускається помилкових суджень
	6-9	Студент демонструє достатню обізнаність із програмним матеріалом, логічно та послідовно викладає його зміст. Разом із тим завдання виконане недостатньо повною мірою.
	10-11	Завдання виконане повною мірою, студент демонструє належний рівень знання і розуміння програмного матеріалу, здатність до самостійного, логічного,

		системного та послідовного мислення.
Підсумковий контроль (виконання письмового завдання)	0	Немає відповіді
	1-5	Неповна відповідь, студент демонструє побіжне знання програмного матеріалу дисципліни, не виявляє навичок логічного та послідовного викладу, подекуди припускається помилкових суджень.
	6-9	Відповідь є недостатньо повною. В той же час студент демонструє обізнаність із програмним матеріалом, послідовно викладає його зміст.
	10-20	Студент демонструє достатню обізнаність із програмним матеріалом, логічно та послідовно викладає його зміст. Разом із тим відповідь не розкриває повною мірою сутність іспитових завдань.
	20-30	Повна відповідь, студент демонструє належний рівень знання і розуміння програмного матеріалу, здатність до самостійного, логічного, системного та послідовного мислення.

Порядок перерахунку рейтингових показників нормованої 100-бальної університетської шкали оцінювання в національну 4-бальну шкалу та шкалу ECTS

За шкалою університету	За національною шкалою		За шкалою ECTS
	Екзамен	Залік	
91 – 100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
81 – 90	добре		B (дуже добре)
71 – 80			C (добре)
66 – 70			D (задовільно)
60 – 65	задовільно		E (достатньо)
30 – 59	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно – з можливістю повторного складання)
1 – 29			F (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)

Мінімальний пороговий рівень оцінки за роботу в семестрі складає 30 балів. У разі отримання оцінки «неприйнятно» (нижче 29 балів) студент зобов'язаний повторно вивчити дисципліну. У разі отримання оцінки «незадовільно» студент має право на два перескладання: викладачеві та комісії. При цьому максимальна підсумкова оцінка після перескладання може бути лише «достатньо». Замість перескладання комісії студент може обрати повторне вивчення дисципліни.

ПОЛІТИКА ДОБРОЧЕСНОСТІ

Виконання навчальних завдань і робота в курсі має відповідати вимогам «Положення про Академічну доброчесність здобувачів освіти у НаУКМА» (затверджене наказом № 112 від 07.03.2018 року)

https://www.ukma.edu.ua/index.php/about-us/sogodennya/documenty-naukma/cat_view/1-documenty-naukma/12-normatyvna-baza-naukma/6-systema-zabezpechennia-iaкости-osvitnoi-diialnosti-ta-iacosti-vyshchoi-osvity/71-normatyvni-documenty

<https://www.ukma.edu.ua/index.php/osvita/quality-edu>

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна навчальна література

1. Балущок В. Українська етнічна спільнота: етногенез, історія, етнімія. Біла Церква, 2008. 304 с.
2. Баран В.Д. Походження українського народу. К., 2002. 194 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. Бусел В.Т. Ірпінь: Перун, 2001.
4. Дзюба О. М., Павленко Г. І. Літопис найважливіших подій культурного життя в Україні (10-середина 17 ст.) : Посібник-довідник. К.: АртЕк, 1998. 200 с.
5. Дзюба О. М., Павленко Г. І. Літопис найважливіших подій культурного життя в Україні (10-середина 17 ст.) : Посібник-довідник. К.: АртЕк, 1998. 200 с.
6. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури: Словник-довідник / Віталій Вікторович Жайворонок. К.: Довіро, 2006. 703 с.
7. Жайворонок В. В. Українська етнолінгвістика: деякі аспекти досліджень // Мовознавство. 2001. №5. С.48–63.
8. Жайворонок В. Н. Знаки української етнокультури: Словник-довідник. К.: Довіро, 2006. 703 с.
9. Жайворонок В.В. Українська етнолінгвістика: нариси. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Довіро, 2007. 262 с. – Бібліогр.: с. 249–261.
10. Жайворонок В.Н. Українська етнолінгвістика: нариси. — Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К.: Довіро, 2007. 262 с. – Бібліогр.: С.249–261.
11. Залізник Л. Л. Походження українців очима науковців, політиків, фантастів // Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства / Л. Залізник. К., 2007.
12. Залізник Л. Первісна історія України. К.: Вища школа, 1999. 263 с.

13. Залізник Л.Л. Первісна історія України: Навч. посібник. К., 1990. 264с.
14. Залізник Л.Л. Походження українського народу. К.: Бібл. українця, 1996. 80с.
15. Залізник Л.Л. Походження українців очима науковців, політиків, фантастів // Збірник наукових праць Науково-дослідного інституту українознавства / Л.Залізник. К., 2007.
16. Залізник Л.Л. Походження українців: між наукою та ідеологією. / Л.Залізник. К.: Темпора, 2008.
17. Котляр М. Ф. Введення християнства в Київській Русі та його наслідки. К. : Знання, 1985. 47 с.
18. Котляр М. Ф. Введення християнства в Київській Русі та його наслідки. К. : Знання, 1985. 47 с.
19. Лучик А., Антонова О., Дубровська І. Українсько-польський словник еквівалентів слова. К.: «Києво-Могилянська академія», 2011. 311 с.
20. Лучик А., Антонова О. Українсько-польський словник еквівалентів слова. К.: «Києво-Могилянська академія», 2011. 311 с.
21. Лучик В. В. Етимологічний словник топонімів України / В.В. Лучик; відп. ред. В.Г. Скляренко. К.: «Академія», 2014. 544 с.
22. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології: підручник. Київ: Академія, 2013. 344 с.
23. Лучик В. В. 155. Середньонадніпрянська прабатьківщина слов'ян з лінгвістичного погляду // Мовознавство», 2008. – № 2–3. – С. 62-76.
24. Малов С. Е. Памятники древнетюркской письменности. М.; Л., 1951.
25. Марченко М. І. Історія української культури : з найдавніших часів до середини 17 ст. К. : Радянська школа, 1961. 284 с.
26. Мосенкіс Ю. Азербайджанська та інші тюркські мови – нащадки мов давньосхідних цивілізацій// Мова та історія. Вип.70. К., 2004. С.122–129
27. Мосенкіс Ю. Північно азійські паралелі тюркських мов – свідчення доісторичного переселення тюрків до Америки // Мова та історія. Вип.70. С.130–133.
28. Огієнко І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу. К: Видавництво книгарні Є.Череповського, 1918.
29. Огієнко Іван. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу / Іван Іванович Огієнко. Курс читаний в українським народнім університеті. Київ «Видавництво книгарні Є. Череповського», 1918. 272 с.
30. Петров В. Скіфи: мова і етнос. К.: Наукова думка, 1968. 147 с.
31. Петров В. Скіфи: мова і етнос. К.: Наукова думка, 1968. 147 с.
32. Півторак Г. Походження українців, росіян, білорусів і їхніх мов / Міфи і правда про трьох братів слов'янських зі «спільної колиски». К. : Видавничий центр «Академія», 2001. 152 с.
33. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова: дослідження, факти, документи. К. : ПАТ «Віпол», 2014. 280 с.
34. Півторак Г. Формування і діалектна диференціація давньоруської мови: Історико-фонетичний нарис. К.: Наукова думка, 1988. 280 с.
35. Півторак Г.П. Українці: звідки ми і наша мова: дослідження, факти,

- документи. К.: ПАТ «Віпол», 2014. 280 с.
36. Покровська І.Л. Основи лексикології турецької мови (Навчальний посібник). К.: Вид-во «Юстон», 2015. 65 с.
37. Прицак Омелян. Походження Русі. К.: Обереги, 1997. — (Київська б-ка давнього укр. письменства. Студії; Т.3). — Парал. тит. арк. англ. Т. 2: Стародавні скандинавські саги і Стара Скандинавія. 2003. 1304 с. іл. — Бібліогр.: с.1170–1191.
38. Сегеда С. Антропологічний склад українського народу: етногенетичний аспект. К., 2001.
39. Сегеда С. Міфологізація походження українців (проблема Трипілля). // Новітні міфи та фальшивки про походження українців. К. : Темпора, 2008.
40. Стрижак О. Етнонімія Геродотової Скіфії. К.: Наукова думка, 1988. 222 с.
41. Туранли Ф. Еволюція турецького письма в світлі розвитку літературної мови // Східний світ. К., 2003. Вип.4. С.148–155.
42. Халимоненко Г.І. Турецька мова: основи теоретичної граматики. Підручник. Вид. друге, виправлене. К.: Вид. центр. «Київський університет», 1999. 282 с.
43. Шарманова Н. М. Етнолінгвістика : навчальний посібник для студентів факультету української філології/ Н. М. Шарманова ; за ред. Ж. В. Колоїз. Кривий Ріг : НПП АСТЕРІКС, 2015. 192 с.

Додаткова навчальна література

1. Енциклопедія історії України: Т. 10. Т – Я / Редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін. НАН України. Інститут історії України. К.: В-во «Наукова думка», 2013. 784 с.: іл.
2. Історія української культури. У п'яти томах. Том 1, Розділ 8 «Культура давніх слов'ян» (с.559–672), 8.1 «Становлення слов'янства. Витоки давньослов'янської культури», зокрема у с. 575–577 «Складіни та анти – предки українського народу». Київ, вид. «Наукова думка», 2001. С. 559–577.
3. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови / Пер. з англ. Вакуленко С., Даниленко А. Харків: Акта, 2002. 1054 с.
4. Шевельов Ю. Історична фонологія української мови / Пер. з англ. Вакуленко С., Даниленко А. Харків: Акта, 2002. 1054 с.
5. Ткаченко О. Б. По следам исчезнувших языков (сопоставительная историческая, историко-типологическая фразеология славянских и финно-угорских языков). Ньирдьхаза, 2002. 300 с.
6. Ткаченко О. Українська фонетика на історико-типологічному тлі // Мовознавство. № 2–3. К. : 1998. С. 14–25.
7. Трубочев О. «Старая Скифия» Геродота и славяне. Лингвистический аспект. Вопросы языкознания. № 4. 1979. С. 29–45.
8. Наумова И. Скифы Геродота и их влияние на славянский этногенез // http://www.runitsa.ru/publications/publication_136.php
9. Бардина Н.В. Языковая гармонизация сознания. Одесса: Астропринт, 1997. 271 с.
10. Геродот. Про Скитію і скитів. — Австралія, Гребінки: Оратанія, 1993. 60 с.
11. Громко Т. В., Лучик В. В., Поляруш Т. І. Словник народних географічних

- термінів Кіровоградщини. К. Кіровоград: РВГЦ КДПУ, 1999. 224 с.
12. Гумбольдт В фон. Характер языка и характер народа //Язык и философия культуры /Пер. с нем., М.: Прогресс, 1985. С.369–430.
 13. Гумбольдт В. Язык и философия культуры. М. : Прогресс, 1985. 480 с.
 14. Трубачев О. Этногенез и культура древних славян. М.: Наука, 2003. 489 с.
 15. Туранли Ф. Джерела та особливості османської палеографії // Східні мови та літератури. К., 2001. С. 48–49.

*Затверджено на засіданні кафедри загального і слов'янського мовознавства НаУКМА
31 серпня 2020 р. (протокол № 5)*